

Vve helpt sommige kinderen een beetje

Voor- en vroegschoolse educatie kan de prestaties van kinderen helpen verbeteren. Maar dan moeten de programma's wel goed worden uitgevoerd.

door **Luutje Niemantsverdriet**

Van voor- en vroegschoolse educatie wordt veel verwacht. Het idee dat je zo vroeg mogelijk kinderen taal moet laten verwerven, leeft sterk. Maar werkt vve ook? Recent uitgevoerd onderzoek toont aan dat vve effect kan hebben, mits aan een aantal criteria wordt voldaan: zoals twee leidsters of leerkrachten op een groep voor tenminste vier dagdelen per week en een juiste uitvoering van het programma.

Die dubbele bezetting is een punt van zorg, zo blijkt uit een onderzoek van het SCO-Kohnstamm Instituut naar de implementatie van vier vve-programma's in de zogenoemde 'voorscholen' in Rotterdam. In voorscholen werken peuterspeelzalen en basisscholen samen om achterstandskinderen een betere startpositie te geven in groep 3. Sinds in 2006 de subsidieregeling voor vve is gewijzigd, krijgen de gemeenten nu uitsluitend subsidie voor vve in de peuterspeelzalen en de kinderopvang. Omdat de dubbele bezetting voorwaarde is voor subsidie, zit het daarmee op de peuterspeelzalen meestal wel goed. Scholen krijgen van het rijk een vergoeding voor vve op basis van de gewichtenregeling. In de praktijk betekent dit dat de dubbele bezetting in de kleutergroepen van de basisschool moet concurreren met andere prioriteiten en minder gemakkelijk wordt gerealiseerd. Alle vier de onderzochte programma's worden in Rotterdam op veel punten redelijk tot goed uitgevoerd. Alleen gebruiken leidsters en leerkrachten de instrumenten, zoals het vaak tijdrovende ontwikkelingsvolgsysteem dat bij de programma's hoort, niet altijd op de manier zoals is bedoeld. Ze passen het aan of voeren het beperkt uit.

Duidelijke effecten toont dit onderzoek nog niet aan. Alleen de voorscholen die het eerst (in 2000) zijn begonnen met een voorschoolprogramma, laten hoopvolle resultaten zien, in het bijzonder bij de toetsscores voor begrijpend lezen. Het beeld bij de voorscholen die later met een vve-programma zijn begonnen, is minder gunstig. Bij begrijpend lezen laten hun leerlingen nauwelijks verschil zien met de controlescholen en bij spelling en rekenen blijven ze zelfs wat achter. Het lijkt er bovendien op dat bezoek aan een reguliere speelzaal of crèche even nuttig is als deelname aan het programma in de peuterspeelzaal. Wel zijn er aanwijzingen dat een betere implementatie van de programma's samengaat met betere onderwijsresultaten.

De onderzoekers gebruikten prestatiegegevens uit Rotterdamse databestanden, de Toetsservice (CED) en de Rotterdamse Onderwijsmonitor. Hierin zitten alleen toetsscores van leerlingen in groep 3 en latere jaren. Dat is een beper-

HUMAN TOUCH PHOTO

Of kinderen hebben deelgenomen aan een vve-programma is vrijwel nooit systematisch bekend.

king, vinden zij. Om beter te kunnen meten, zouden er meer bekend moeten zijn van de kinderen, zoals precieze gegevens van hun deelname aan voorschoolse voorzieningen en hun eerdere ontwikkelingsgegevens.

HBO-NIVEAU

Volgens het onderzoek *VVE onder de loep* van het IVA (gebaseerd op toetsresultaten uit het PRIMA-cohortonderzoek) leidt vve vrijwel niet tot betere schoolprestaties. Juist de meest kwetsbare leerlingen, de kinderen van laagopgeleide Turkse of Marokkaanse ouders, lijken niet van vve te profiteren. Waarom dat zo is, kunnen de onderzoekers niet verklaren. Mogelijk krijgen deze kinderen te weinig Nederlands aangeboden, omdat er weinig autochtone Nederlandse kinderen in hun vve-groep zitten.

Of leerlingen baat hebben bij vve, hangt onder meer af van hun sociaal-economische status. Kinderen van laagopgeleide autochtone en allochtone ouders anders dan Turks of Marokkaans, schieten er wél wat mee op. Dit geldt ook voor leerlingen met middelbaar opgeleide ouders, maar weer niet of nauwelijks voor kinderen uit een hoogopgeleid milieu. Leerlingen van vve-scholen laten wel een kleine inhaalslag

zien: ze maken een iets snellere taalontwikkeling door dan leerlingen van niet-vve-scholen. Ook sekse heeft te maken met prestatieverschillen: meisjes scoren over het algemeen hoger dan jongens.

De schoolprestaties van leerlingen op sterke scholen blijken niet per definitie altijd beter dan die van zwakke scholen. Zwakke en sterke scholen verschillen voornamelijk in de manier waarop ze met de vve-programma's omgaan. Sterke scholen zijn meer zelfverzekerd in hun keuzes, terwijl zwakke scholen moeilijker kunnen bepalen welke onderdelen ze (wegens tijdgebrek) zouden kunnen overslaan. Zwakke scholen hebben bovendien het gevoel dat de deelname aan vve hun van bovenaf is opgelegd. Ze voeren het programma wel uit, maar staan er eigenlijk niet helemaal achter.

Tegelijkertijd maken leerkrachten zich ernstig zorgen over de toekomstige financiering van de faciliteiten die nodig zijn, zoals weer: voldoende personeel voor een dubbele bezetting en de maximale groepsgrootte. Dat geld moet komen uit de lumpsum van de school, maar het is niet geoormerkt en de leerkrachten zijn bang dat vve-activiteiten moeten wijken voor andere prioriteiten.

Om de samenwerking tussen peuterspeelzalen en basisscholen te verbeteren, zou volgens de onderzoekers een opleiding tot peuterleidster op hbo-niveau gerechtvaardigd zijn.

ZORG

In groep 3 is vrijwel nooit systematisch bekend welke kinderen op een peuterspeelzaal hebben deelgenomen aan een vve-programma, hoe lang ze eraan hebben deelgenomen en wat het effect is geweest. Dit constateert de onderwijsinspectie in een toezichtpilot op de kwaliteit van vve in de vier grote steden (G4). Daarom is het in de praktijk nauwelijks mogelijk om een betrouwbaar en valide oordeel te geven over de effectiviteit van vve.

Toch concludeert de inspectie dat vve in de G4 behoorlijk van de grond is gekomen. Aan de voorwaarden wordt voldaan en ook de uitvoering voldoet voor een groot deel aan de verwachtingen. De kwaliteit van het aanbod, van het pedagogisch klimaat en van het educatief handelen is voldoende. Wel zouden ouders beter kunnen worden geïnformeerd. Ronduit voor verbetering vatbaar zijn de kwaliteit van zorg en begeleiding en de mate waarin zorg is ingebed in de bredere context. Het gaat hier niet alleen om het leerlingvolgsysteem maar ook om de ondersteuning door externe instanties. In negen van de tien voorscholen krijgen kinderen die extra zorg nodig hebben die ook, maar er valt nog zeer veel winst te behalen in de wijze waarop de externe zorg is georganiseerd. Kortom, er wordt nog te weinig samengewerkt met externe partijen. <<

A. Veen, M. van Daalen, J. Roeleveld, N. de Jonge, *Voor- en vroegschoolse educatie in Rotterdam. De implementatie van Kaleidoscoop, Piramide, Basisgoed en Ko-totaal in de voorscholen. SCO-Kohnstamm Instituut, SCO-rapport nr. 779, projectnummer 40107. ISBN 978-90-6813-8351.*

E. Nap-Kolhoff, T. van Schilt-Mol, M. Simons, L. Sontag, R. van Steensel, T. Vallen, *VVE onder de loep. IVA, Tilburg 2008. NWO-BOPO-onderzoek. ISBN 978-90-6835-4331.*

De kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie in de vier grote steden. Pilot: Toezicht op voor- en vroegschoolse educatie in de G4. Inspectie van het Onderwijs, 2008.